

через створення нових робочих місць і збільшення доходів від туризму. Відповідно, доцільно інтегрувати дестинацію в національні програми сталого розвитку та медико-психологічної реабілітації, що дозволить поєднати туристичні, соціальні та економічні цілі.

Отже, рекреаційний потенціал Бакоти може стати основою для створення висококонкурентного продукту у сфері реабілітаційного туризму. Комплексний підхід – поєднання природних, історико-культурних, економічних і цифрових ресурсів – забезпечить дестинації стійку позицію в структурі національного туристичного ринку України в умовах її післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел:

1. Безхлібна А. П. Аналіз економічних показників конкурентоспроможності приморських регіонів України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. Вип. 8. С. 55–63. DOI: 10.32851/2708-0366/2021.8.7 (дата звернення: 20.10.2025).
2. Зайцева В. М., Шелемєтьєва Т. В. Оцінювання соціально-економічного розвитку туризму в Україні як важливий напрям ефективності управління. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1. С. 103–108. URL: <https://vesu-journal.com> (дата звернення: 20.10.2025).
3. Кузьменко О. В. Розвиток реабілітаційного туризму в Україні: перспективи та виклики. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2023. Вип. 45. С. 92–98. URL: <https://www.hdu.edu.ua> (дата звернення: 20.10.2025).
4. Гончаренко Л. М. Рекреаційний потенціал та сталий розвиток дестинацій в Україні. *Географія та туризм*. 2022. № 59. С. 37–44. URL: <https://gt-journal.com.ua> (дата звернення: 20.10.2025).

УДК 640.4:338.48-6:005.332.4(477)

Ковальова А.В.¹, Кушнірук В.С.²

¹ студентка, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

² канд. екон. наук, доцент, доцент, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТА АДАПТАЦІЯ ДО НИХ

Сьогодні наша держава проходить через складний історичний період - відбуваються численні зміни в соціальному та економічному середовищі, а причина цього вторгнення російської федерації на території України. Це стало викликом для всіх галузей економіки, в тому числі й для готельно-ресторанної індустрії. Через економічну, енергетичну та іншу нестабільність сфера гостинності зазнала багато труднощів, що майже унеможлиблюють її існування в країні під час воєнного стану. Для того, щоб продовжити своє функціонування необхідно прийняти складні реалії сьогодення та шукати способи адаптації до них.

В умовах повномасштабного вторгнення готельно-ресторанна сфера діяльності України опинилася в числі дуже вразливих сфер економіки нашої держави, адже діяльність підприємств, що функціонують в індустрії гостинності, в першу чергу, залежить від стабільності економіки, платоспроможності та мобільності громадян та туристичних потоків.

Попри всі негативні явища, спричиненні війною, готельно-ресторанний бізнес в Україні функціонує. Вже в 2023 році, через рік після початку повномасштабного вторгнення, спостерігається зростання фінансових надходжень до державного бюджету України з сфери гостинності. Так, в 2023 році було сплачено суму податків з готельно-ресторанних підприємств на 13% більше, ніж в 2022 році [1]. Що говорить про те, що бізнес активно адаптується до вищенаведених негативних чинників.

В такому контексті можемо виокремити найбільш значні проблеми в зовнішньому середовищі функціонування готельно-ресторанних підприємств, що мають значний вплив на їхню ефективність функціонування та,

безпосередньо, конкурентоспроможність на українському ринку:

1) Економічна нестабільність та зменшення рівня купівельної спроможності громадян – негативний вплив на прибуток готельно-ресторанного бізнесу;

2) Зменшення туристичного потоку – відбувається скорочення обсягів спожитих послуг через недостатній рівень туризму, що в свою чергу прямо впливає на фінансовий стан бізнесу;

3) Зміна у потребах клієнтів – відбулася трансформація психологічних потреб споживачів, найбільше цінується безпека;

4) Пошкодження інфраструктури – руйнування спричинені війною потребують значних витрат на відновлення та ремонт;

5) Обмеження в електропостачанні – пошкодження енергетичної інфраструктури призводять до перебоїв енергопостачання, що змінює режим роботи готелів та ресторанів, а також вимагає додаткових витрат на оснащення генераторами;

6) Обмеження постачання продуктів та руху транспорту – мають негативний вплив на доступність сировини для готельно-ресторанної індустрії, в наслідок чого спостерігається збільшення цін та витрат підприємств [2].

Функціонування готельно-ресторанного бізнесу в зазначених умовах складне. Проте велика кількість підприємств даної індустрії вже працюють над впровадженням нових, адаптивних шляхів сучасного ведення бізнесу. Пріоритетними є декілька напрямів, що дозволяють бізнесу функціонувати навіть в таких умовах.

Заклади готельно-ресторанної сфери переорієнтовують свою діяльність на підтримку тилу, військовослужбовців та категорії населення, що опинилися в скрутному становищі [3]. Тобто займаються волонтерською діяльністю. Хоча й це не приносить значних доходів, але бізнес функціонує, при цьому всьому покращуючи свою репутацію завдяки соціальній свідомості.

Ще одним адаптивним рішенням є розширення цільової аудиторії споживачів завдяки побудові маркетингових стратегій [4]. Ці стратегії

передбачають собою вивчення нових потреб споживачів та поширення нових напрямків роботи (бізнес-туризм, внутрішній туризм, есенціалізм).

Таким чином, функціонування готельно-ресторанного бізнесу в умовах війни вимагає адаптації до наявних проблем через введення нових форматів та переорієнтацію своєї діяльності з комерційної на суспільно-корисну.

Список використаних джерел:

1. За 9 місяців 2023 року до державного бюджету від туристичної галузі надійшло маже 1,5 млрд грн. ДАРТ. 2023. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/za-9-misyaciv-2023-roku-do-derzhavnogo-byudzhetu-vid-turistichnoyi-galuzi-nadiyshlo-mazhe-1-5-mlrd-grn>

2. Румянцева І. Б., Мендела І. Я. Готельна індустрія України в умовах воєнного часу. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2024. No 11. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-12-02>.

3. Три стратегії адаптації бізнесу до умов війни. Kyivstar Business Hub. 2022. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/try-strategiyi-adaptacziyi-biznesu-do-umov-vijny>

4. Як український бізнес виживає в умовах війни?. Visit Ukraine Today. 2023. URL: https://visitukraine.today/uk/blog/1810/how-does-ukrainian-business-survive-the-war#google_vignette

УДК 338.48:339.138(477)

Костирко Ю.В.¹, Мерчанський В.В.²

¹ студент, Державний біотехнологічний університет, м. Харків

² канд. екон. наук, доцент, Державний біотехнологічний університет, м. Харків

РОЗВИТОК РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Під час війни туристична галузь України зазнала значних втрат, особливо